

**OCENA ODDZIAŁYWANIA PLANOWANEJ
TERMOMODERNIZACJI BUDYNKU ZLOKALIZOWANEGO
W WAŁBRZYCHU PRZY AL. WYZWOLENIA 35 NA
AWIFAUNĘ ORAZ CHIROPTEROFAUNĘ**

Autorzy opracowania:

Łukasz Kurkowski

Michał Kurkowski

Paweł Grabowski

EKO-REMIGES Łukasz Kurkowski
ul. Łyskowskiego 26A/48
87-100 Toruń
tel. +48 693-356 530
mail: Eko-Remiges@wp.pl
REGON: 341640310
NIP: 879-251-13-34

KWIECIEŃ 2018

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	3
2. Przepisy prawne dotyczące ochrony gatunkowej zwierząt w budynkach.....	3
3. Przedmiot opracowania.....	4
4. Materiały i metody.....	4
4.1. Metoda ornitologiczna.....	4
4.2. Metoda chiropterologiczna.....	4
5. Wyniki.....	5
5.1. Budynek przy Al. Wyzwolenia 35.....	5
5.2. Zalecenia i kompensacje.....	8
6. Podsumowanie.....	9
7. Schematy budek dla ptaków i sposoby ich montażu.....	10
8. Wnioski i zalecenia chiropterologiczne.....	12
Literatura.....	13

1. WSTĘP

Budynki są częstym miejscem do zakładania gniazd przez wiele gatunków ptaków oraz miejscem rozrodu nietoperzy, które zajmują miejsca dogodne do gniazdowania i rozrodu głównie stropodachy, wszelakiego typu szczeliny, poddasza, wnęki i gzymsy. Prowadzone od kilku lat na dużą skalę docieplenia budynków wpływają negatywnie na dostępność miejsc gniazdowania dla wielu gatunków ptaków i nietoperzy.

Poniższy raport z oceny ornitologicznej i chiropterologicznej przeprowadzonej w kwietniu 2018 roku, wykonany został w celu określenia oddziaływania planowanej inwestycji polegającej na termoizolacji budynku opisanego poniżej w niniejszym opracowaniu na potencjalną awifaunę lęgową, przystępującą do lęgów na, lub w badanym budynku oraz na chiropterofaunę.

Badany budynek położony jest w województwie donosicielskim, powiecie i gminie Wałbrzych.

2. PRZEPISY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY GATUNKOWEJ ZWIERZĄT W BUDYNKACH

Ochronę ptaków i nietoperzy w budynkach regulują następujące przepisy:

1. Ustawa o ochronie zwierząt z dn. 21 sierpnia 1997 r. (tj. Dz. U. 2013, poz. 856 ze zm.).
2. Ustawa o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 r. (tj. Dz. U. 2015, poz. 1651 ze zm.).
3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2014, poz. 1348).
4. Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 r. (tj. Dz. U. 2016, poz. 290 ze zm.).
5. Ustawa Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. 1997, poz. 553, ze zm.).
6. Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dn. 13 kwietnia 2007 r. (tj. Dz. U. 2014, poz. 1789 ze zm.).
7. Ustawa prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (tj. Dz. U. 2016, poz. 672 ze zm.).

3. PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem poniższej ekspertyzy ornitologicznej i chiropterologicznej jest ustalenie wpływu planowanego remontu polegającego na termomodernizacji na awifaunę i chiropterofaunę oraz określenie właściwych działań kompensacyjnych i minimalizujących dla ptaków i nietoperzy, zasiedlających następujący analizowany budynek:

- Budynek przy Al. Wyzwolenia 35.

4. MATERIAŁY I METODY

4.1. Metoda ornitologiczna

Na terenie planowanej inwestycji wykonano badania w okresie kwietnia 2018 roku (kontrole wykonano w dniach 20.04.2018 oraz 21.04.2018). Obserwacjami objęto wszystkie elewacje budynku przeznaczonego do remontu wraz z otoczeniem. Każda kontrola jednego budynku trwała po około 2 godzin. W czasie kontroli zbierano wszystkie dostępne informacje dotyczące występujących tu ptaków, w szczególności wyszukiwano zachowane gniazda, odchody, zmumifikowane pisklęta, ślady żerowania, wypluwki, półksiężycowate ślady pozostawione przez ogony ptaków pod otworami w elewacji oraz pióra. Dużo uwagi poświęcono również na szukanie potencjalnych miejsc do gniazdowania dla poszczególnych gatunków ptaków, związanych ze strukturą budynków (obecność otworów, szczelin, pnańcy na elewacji, gzymsów itp.). Miejsca z zauważonymi gniazdami nanoszono na plan budynku.

Liczba potencjalnych par lęgowych określana była przede wszystkim na podstawie widocznych śladów odbytych lęgów, ale także analizowano liczbę dostępnych miejsc, które potencjalnie mogą zostać wykorzystane przez ptaki do założenia gniazda. Wykonano także dokumentację fotograficzną potencjalnych miejsc lęgowych ptaków.

4.2. Metoda chiropterologiczna

W czasie przeprowadzonej kontroli dokonano oceny ścian budynku pod kątem przydatności, jako kryjówek dla nietoperzy (kontrole wykonano w dniach 20.04.2018 oraz 21.04.2018). W czasie kontroli prowadzono także w godzinach wieczornych kontrole

detektorowe. W czasie kontroli detektorowych obchodzony cały budynek i prowadzono nagrania.

5. WYNIKI

Najważniejszymi elementami budynków, zajmowanymi przez ptaki są stropodachy. Dla kilku gatunków np. jerzyka lub kawki są one głównym miejscem posadowienia gniazd.

5.1. Budynek przy Al. Wyzwolenia 35

Budynek otoczony pojedynczymi drzewami oraz innymi budynkami. Analizowany budynek posiada pięć kondygnacji nadziemnych. Prace remontowe obejmą ściany budynku.

W czasie badań ww. budynku stwierdzono miejsca lęgowe jak i same ptaki w otworach i szczelinach na elewacji następujących gatunków ptaków:

- 8 par jerzyków *Apus apus*.
- 4 pary wróbli *Passer domesticus*.

W czasie badań ww. budynku stwierdzono kilka osobników karlika malutkiego *Pipistrellus pipistrellus* wylatujących spod blachy falistej pokrywającej północną elewację budynku.

Fot. 1. Ogólny widok budynku.

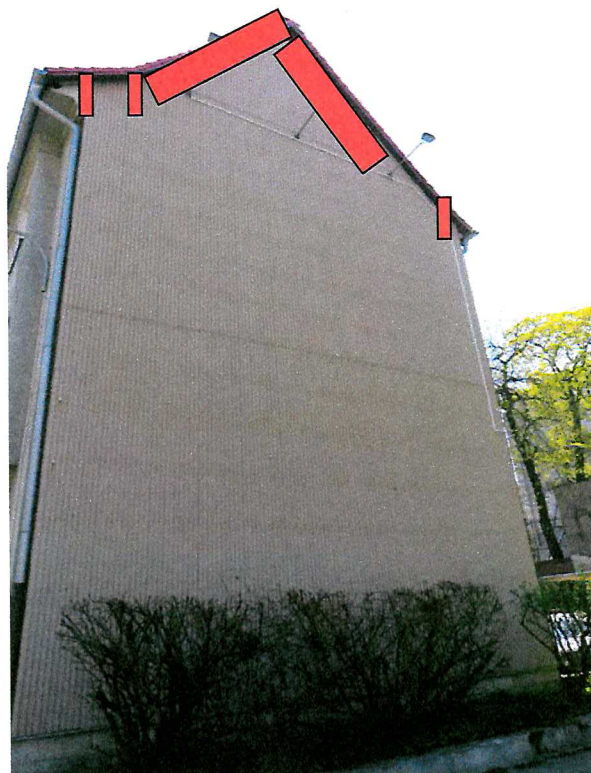
Fot. 2. Ogólny widok elewacji budynku.

Fot. 3. Ogólny widok elewacji budynku.

Fot. 4. Ogólny widok elewacji budynku.

Fot. 5. Ogólny widok elewacji budynku - miejsca lęgowe jerzyków, wróbli oraz miejsca bytowania karlików malutkich.

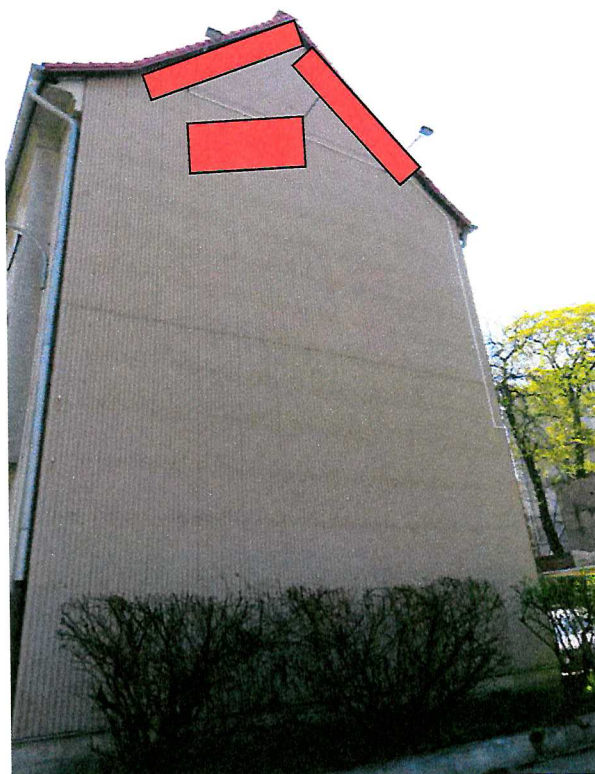

Fot. 6. Zakończenie dachu.

5.2. Zalecenia i kompensacje

Ze względu na stwierdzenie w czasie inwentaryzacji miejsc lęgowych ptaków prace termomodernizacyjne prowadzić pod nadzorem ornitologa. W przypadku znalezienia w czasie prowadzenia prac jakiegokolwiek gatunku w fazie lęgów należy zaniechać prowadzenia prac i skontaktować się z ornitologiem, który zdecyduje o dalszym sposobie postępowania.

Ze względu na stwierdzone w czasie badań w roku 2018 miejsc lęgowych ptaków na przedmiotowym budynku, należy zamontować w ramach kompensacji za utracone miejsca lęgów 8 skrzynek typu J oraz 4 budki typu A (schematy i rozmiary skrzynek są przedstawione w rozdziale 7 niniejszego opracowania). Skrzynki należy zamontować nie później niż do połowy lutego następnego roku po termomodernizacji. Budki typu J należy zawiesić na elewacji budynku na wysokości w miarę możliwości ponad 4 m od ziemi. Budki typu A należy zawiesić na pobliskich drzewach na wysokości w miarę możliwości ponad 5 m od ziemi. Budki dla jerzyków należy wywiesić na ścianie od strony podwórka tuż pod dachem. Prace termomodernizacyjne można prowadzić w okresie lęgowym pod nadzorem ornitologa w odległości nie mniejszej niż 4 m od stwierdzonych siedlisk jerzyków, oraz w sposób umożliwiający swobodny dostęp do siedlisk lęgowych ptaków.

Fot. 7. Miejsce zamontowania budek i schronów dla nietoperzy.

6. PODSUMOWANIE

Wszystkie stwierdzone podczas inwentaryzacji miejsca lęgowe dotyczą gatunków objętych w Polsce ochroną gatunkową, żaden ze stwierdzonych gatunków ptaków nie znajduje się w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG tzw. Dyrektywy Ptasiej. Żaden ze stwierdzonych gatunków ptaków nie znajduje się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (Głowaciński red. 2001). Zaobserwowane w czasie inwentaryzacji gatunki mimo, że są pospolite i liczne w ostatnich latach wykazują spadki liczebności (Chylarecki & Jawińska 2007, Luniak 2010).

7. SCHEMATY BUDEK DLA PTAKÓW I SPOSOBY ICH MONTAŻU

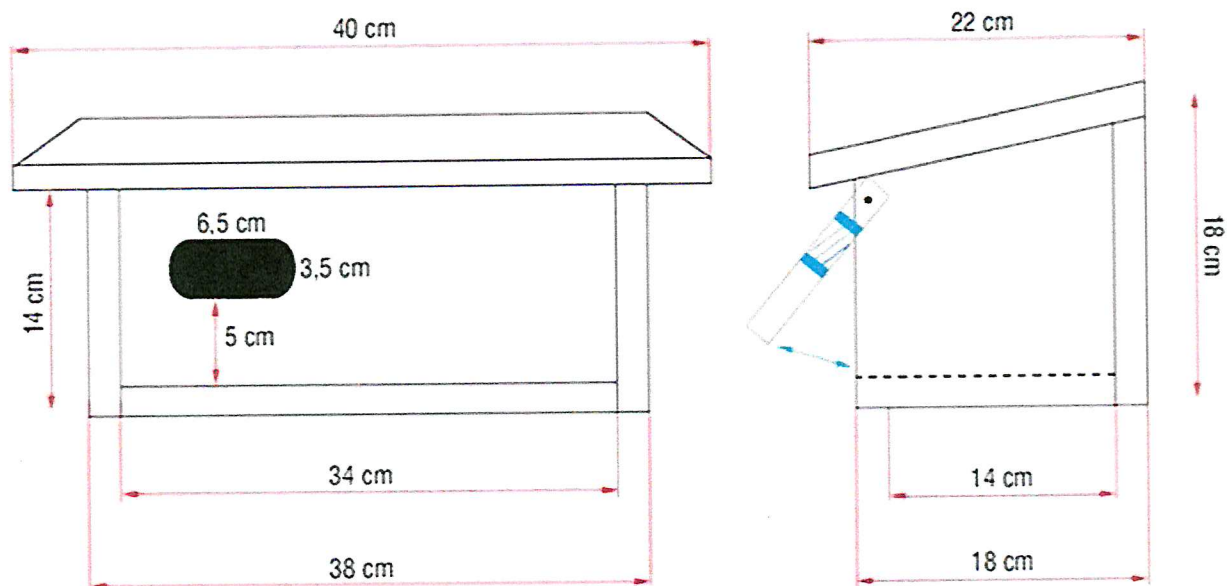
Tab. 1. Zestawienie liczby i rodzaju budek, które należy wywiesić, jako kompensacje za utracone miejsca lęgowe.

Adres budynku	Liczba budek typu J	Liczba budek typu A	Schrony dla nietoperzy
Budynek przy Al. Wyzwolenia 35	8	4	5
Suma	17		

Budki lęgowe i ich konserwacja powinny być wykonane zgodnie z poniższymi zaleceniami:

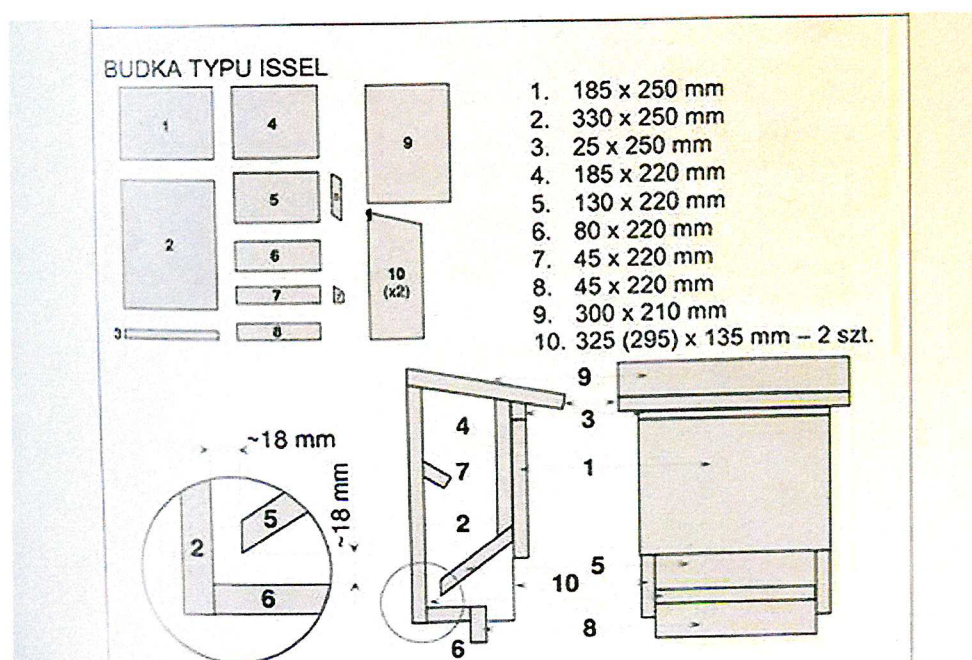
- wykonane z desek sosnowych o grubości 2 cm,
- Powinny być zabezpieczone pokostem, lub innym impregnatem (mniej szkodliwym dla ptaków),
- daszek powinien być zabezpieczony warstwą papy lub blachy,
- Przednia ścianka musi być otwierana, aby możliwe było czyszczenie skrzynek.
- przy wieszaniu budek na elewacji budynku należy je wpuścić w materiał dociepleniowy i pokryć tynkiem takim samym jak elewacja budynku,
- budki muszą być szczelne bez żadnych szpar,
- skrzynki obligatoryjnie okresowego czyścić raz na dwa-trzy lata (skrzynki typu A należy czyścić raz w roku, skrzynki typu D i J raz na trzy lata),
- czyszczenie budek należy wykonać w okresie od połowy października do końca lutego.

Przedstawione schematy budek są najczęściej stosowane w praktyce ochrony ptaków ich wzory można znaleźć w książce Szokalskiego i Wojtatowicza (1989) oraz Grzeniewskiego (2010).

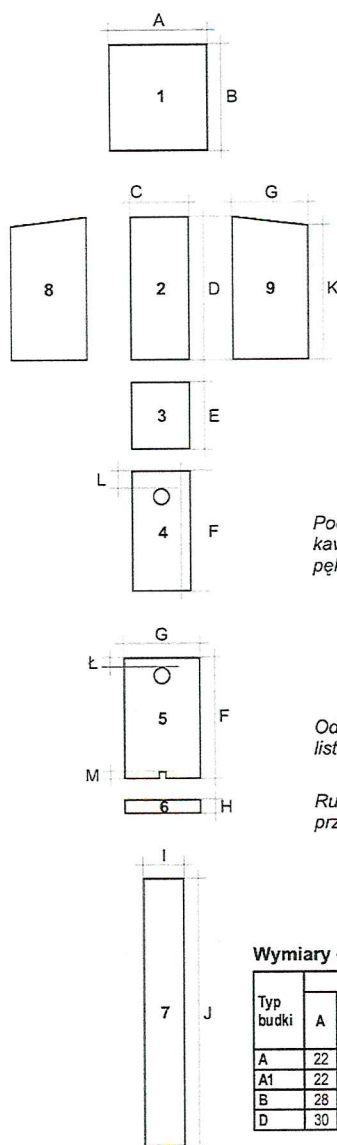
Schemat konstrukcji skrzynki łęgowej dla jerzyków

Ryc. 1. Schemat budowy skrzynek łęgowych typu J wg. Grzeniewskiego (2010).

Ryc. 3. Schemat budowy schronów dla nietoperzy.

BUDKI LĘGOWE TYPU A, A1, B, D (część I)

Grubość deski na elementy budek - 2 cm.

Elementy budki:

1. daszek
2. ścianka tylna
3. dno budki
4. ścianka przednia wewnętrzna
5. ścianka przednia zewnętrzna
6. listwa przytrzymująca otwieraną ściankę boczną
7. listwa mocująca budkę do drzewa
8. ścianka boczna prawa
9. ścianka boczna lewa

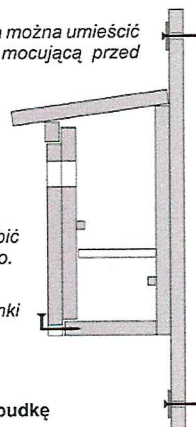
Typy budek:

- A** - budka dla wszystkich gatunków sikor, muchotłówek żałobnej białoszyjej, wróbla, mazurka, kowalika i pleszki;
A1 - budka takiej samej wielkości jak typ **A** o zmniejszonej średnicy otworu wlotowego dla mazurka, muchotłówek i sikor oprócz bogatki;
B - budka dla szpaka, krętogłowa, a także gatunków zamieszkujących budki typu **A**;
D - budka dla kawki, siniaka, kraski, dudka, włośчатки i gągoła.

Pod gwóźdź mocującym budkę do drzewa można umieścić kawałek blaszki, która zabezpieczy listwę mocującą przed pękaniem podczas wzrostu kory.

Od wewnątrz do ścianek możemy przybić listewki ułatwiające ptakom schodzenie na dno.

Ruchomy gwóźdź umożliwia otwieranie ścianki przedniej przez jej odchylenie do przodu.

Przekrój przez złożoną budkę

Wymiary elementów budek poszczególnych typów (A, A1, B, D):

Typ budki	Wymiary w poszczególnych typach budek (w cm)															Średnica otworu wlotowego
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	Ł	M		
A	22	24	13	32	15	27	17	3	9	60	30	4	2	1,5	3,2	
A1	22	24	13	32	15	27	17	3	9	60	30	4	2	1,5	2,8	
B	28	30	18	40	20	35	22	3	9	68	38	4	2	1,5	4,5	
D	30	32	20	45	22	40	24	3	9	71	43	4	2	1,5	8,5	

Opracowanie - Piotr Zabłocki, Dział Przyrody Muzeum Śląska Opolskiego.

Ryc. 2. Schemat budowy skrzynek lęgowych typu A - D wg Grzeniewskiego (2010).

8. WNIOSKI I ZALECENIA CHIROPTEROLOGICZNE

Na ścianach budynków, gdzie prowadzono kontrole znaleziono miejsca występowania nietoperzy zaleca się prowadzenie prac modernizacyjnych na budynku pod nadzorem chiropterologa oraz wywieszenie 5 schronów dla nietoperzy.

LITERATURA

CHYLARECKI P., JAWIŃSKA D. 2007. Monitoring Pospolitych Ptaków Lęgowych - raport z lat 2005-2006. OTOP, Warszawa.

GŁOWACIŃSKI Z. (RED.) 2001. Polska Czerwona Księga Zwierząt - Kręgowce. PWRiL, Warszawa.

GRZENIEWSKI M. 2010. Gdzie, jak i kiedy wieszać skrzynki lęgowe dla ptaków. Administrator 5/2010.

LUNIAK M. 2010. Ptaki w budynkach. Stołeczne Tow. Ochrony Ptaków, Warszawa.

SZOKALSKI M., WOJTATOWICZ J. 1989. Ptaki w ogrodzie. PWRiL, Warszawa.